

**SZENT ISTVÁN EGYETEM
GAZDÁLKODÁS ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA
GÖDÖLLŐ**

A magyar adórendszer és annak mezőgazdasági egyéni vállalkozókra gyakorolt hatása az Észak-alföldi Régióban

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**Készítette:
GÁSPÁR ANDREA**

**GÖDÖLLŐ
2011.**

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	4
1.1. A téma aktualitása, háttere	4
1.2. A téma lehatárolása.....	4
1.3. Célkitűzések.....	5
2. ANYAG ÉS MÓDSZER	6
2.1. Kutatási hipotézise	6
2.2. Adatforrások lehatárolása, módszertani kérdései.....	6
2.3. Módszertan	7
3. EREDMÉNYEK	9
3.1. Adóbevételek alakulása	9
3.2. A személyi jövedelemadó nagyságát determináló bevallási adatok vizsgálatának eredményei....	9
3.3. A társadalombiztosítási járulék nagyságát determináló bevallási adatok vizsgálatának eredményei.....	11
3.4. A személyi jövedelemadó egyéni vállalkozókra gyakorolt gazdasági hatása az Észak-alföldi Régióban	12
3.5. A személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulék egyéni vállalkozókra gyakorolt együttes hatásának bemutatása Laffer-görbe segítségével.....	16
3.6. Az egykulcsos személyi jövedelemadó egyéni vállalkozók jövedelmére gyakorolt hatásának modellezése.....	17
3.7. Új és újszerű eredmények.....	19
4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	20
5. ÖSSZEFOGLALÁS	24
A DISZERTÁCIÓ SZERZŐJÉNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN MEGJELENT KÖZLEMÉNYEINEK JEGYZÉKE	26

1. BEVEZETÉS

1.1. A téma aktualitása, háttere

Az emberiség történetével majdnem egyidős az adózás története. Amióta az emberek csoportjai együtt, közösségekben élnek, és társadalmi szervezetet alkotnak, azóta vannak közös szükségletek (őskorban például a varázsló, a törzsfőnök, az idősek életfeltételeinek biztosítása, a mai társadalmi viszonyok között az oktatás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer, az úthálózat, a közbiztonság, a honvédelem, a katasztrófavédelem, a közigazgatás stb. biztosítása).

Az adófizetési kötelesség mindenkire, az állam minden polgárára vonatkozik. Ha különböző formában is, de adófizetésre szükség van a világ nagyhatalmainak számító országokban, a fejlett országokban, de a harmadik világ térségeiben is.

Az adó olyan eltakart szolgáltatás, melyet az állam vagy valamely más adóztatási joggal bíró közjogi személyiség szükségleteinek fedezése végett egyenlő és általános mérvszabály szerint követel tagjaitól.

Ma a magyar mezőgazdasági termelés szervezeti, gazdálkodási formája igen sokszínű, tevékenységük mérete és szerkezete változatos, eredményességük változékony. A magyar mezőgazdaság a gazdálkodási formák tekintetében a legszínesebb ágazatnak tekinthető a nemzetgazdaság egészében. Az Európai Unió tagállamainak többségétől is eltér az üzemstruktúrája. Szinte a vállalkozások valamennyi formája megtalálható benne. Magyarországon a mezőgazdasági tevékenység magánszemélyként és társaságként is folytatható.

A mezőgazdasági tevékenységet mindig is kiemelten kezelte a hatalom, adóztatta az ebből származó jövedelmeket (pl: 38/1976. (X. 31.) PM rendelet a háztáji és kisegítő gazdaságok jövedelemadójáról szóló 36/1976. (X. 17.) MT rendelet végrehajtásáról). Több mint 20 éve már, hogy hatályba lépett a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény, mely a mezőgazdasági termelésből származó jövedelemmel és annak adózásával is foglalkozott.

1996. január 1-étől hatályba lépett a jelenleg is hatályos személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. (továbbiakban Szja) törvény, mely anyagi jogszabályként funkcionálva meghatározza a jogalanyok személyi jövedelemadóztatás során tanúsítandó magatartásának (többek között jogainak, kötelezettségeinek) befolyásolására vonatkozó szabályokat.

A gazdálkodó és egyéb szervezetek a társasági adó, a magánszemélyek és az egyéni vállalkozók mezőgazdasági tevékenységének adózása a személyi jövedelemadó törvény hatálya alá tartozik, bár 2010. január 1-jétől – ismételten – választhatják az egyéni vállalkozók a társasági adóalanyiságot.

1.2. A téma lehatárolása

A doktori értekezésemben a magyar adórendszer kialakulásával és a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozókat érintő elemeinek hatásaival foglalkozom az Észak-alföldi Régióban. A téma Magyarországon mindig is időszerű kérdés, illetve probléma, hiszen az adórendszer a magánszemélyek legnagyobb rétegét érintő részét minden évben, sőt évközben is változtatják, csökkentve ezzel a kiszámíthatóságot és az előre tervezhetőséget.

Az elmúlt években az adóterheltség körüli viták során bebizonyosodott, hogy a személyi jövedelemadó kulcsát nem lehet a társadalombiztosítási járulékkulcstól elkülönítetten kezelni. Az együttes kezelésnek több oka van:

- egyrészt a társadalombiztosítási járulék igen szorosan kapcsolódik a munkajövedelmekhez,
- másrészt – a személyi jövedelemadóval ellentétben – csak egyetlen társadalombiztosítási járulékkulcs létezik, ami csökkenti a jövedelemadórendszer progresszivitását.

1.3. Célkitűzések

Doktori értekezés tervezetemben az alábbi célok vizsgálatát tűztem ki.

1. Adórendszer magyarországi fejlődése, a személyi jövedelemadót és társadalombiztosítási járulékot érintő változások történeti vizsgálata.
2. A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók szja és tb terheinek elemzése az Észak-alföldi Régióban 2000-2008 között.
3. Az adóteher és az azt befolyásoló tényezők közötti kapcsolat és összefüggés vizsgálata (korrelációval és regresszióval), valamint az adóterhelés mértéke alapján csoportképzés az Észak-alföldi Régiót alkotó megyék között 2006. és 2008. években.
4. Az szja gazdasági (mint jövedelmi és a korrekciós) hatásának számszerűsítése, változás okainak feltárása.
5. Az szja és tb együttes hatásának vizsgálata a Laffer-görbe segítségével.
6. Az adórendszerben bekövetkező nemzetközi változások (egykulcsos szja) magyarországi alkalmazásának vizsgálata, várható hatásai.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

2.1. Kutatási hipotézise

A szakirodalmi feldolgozás tapasztalataira is támaszkodva a célkitűzéseim vizsgálata kapcsán az alábbi kutatási hipotéziseket fogalmaztam meg, és vizsgáltam értekezésemben:

1. Hipotézis (H1)

1.1 Hipotézis (H1.1):

A 2000-2008. évek törvényi változásai (adókulcsok, adómértékek, kedvezmények változtatása) – a deklarált szándékok ellenére – nem jelentettek valós adóteher csökkenést a mezőgazdasági egyéni vállalkozókra a vizsgált régió megyéiben.

1.2. Hipotézis (H1.2)

A szja gazdasági hatása következtében a 2000-2008 években bekövetkezett adócsökkentés – a törvényalkotó eredeti céljától eltérően - negatív irányba befolyásolta az egy főre jutó befizetett adó összegét a régióban.

2. Hipotézis (H2)

A minimálbér változása az összevonás alá eső jövedelmekre és az egyéni vállalkozó jövedelmére eltérő mértékben hatott az Észak-alföldi Régióban.

3. Hipotézis (H3)

A magyarországi személyi jövedelemadó-terhelés egységes, terület semleges, Észak-alföldi Régióban egyéni vállalkozói körben megyei szinten nincs eltérés.

4. Hipotézis (H4)

A mezőgazdasági egyéni vállalkozók adóterhe magas, s a személyi jövedelemadót és a társadalombiztosítási járulékot együtt vizsgálva a Laffer-görbe hanyatló ágán helyezkednek el.

5. Hipotézis (H5)

Az Észak-alföldi Régió változatlan költségvetési bevételhez való szja hozzájárulását egy 20%-os adókulcsos, mint egykulcsos szja rendszer biztosítani tudja.

A hipotézisek bizonyítására felhasznált adatbázisokat és az azokon alkalmazott módszerek körét az alábbiakban ismertetem.

2.2. Adatforrások lehatárolása, módszertani kérdései

Értekezésem megírásában *szekunder adatforrások* kerültek felhasználásra. A vizsgálat időtávja az 2000 és 2008 közötti adatokra terjedt ki. A korábbi évek adatait nem vettem figyelembe, bár a vizsgálatok következtetéseinek megbízhatósága szempontjából jobb eredményeket kaptam volna, ha hosszabb időszak adatait vonom elemzés alá. A 2000. évet megelőző időszakról csak hiányos adatok álltak rendelkezésemre, melyeknek összehasonlíthatósága megkérdőjelezhető.

A kutatás során a szekunder (ökoszkopikus) adatok az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH, jogutód: Nemzeti Adó- és Vámhivatal), a magyar Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából származtak. A nemzetközi adatokat az országok nemzeti statisztikái és az OECD adatbázisai, valamint konferencia kiadványok és weblapok szolgáltatták.

A vizsgálatot Magyarország Észak-alföldi Régiójában hajtottam végre. A kutatás három megye – nevezetesen Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Hajdú-Bihar megye – egyéni gazdálkodói körét érintette.

Az első adatbázist a 2000-2008 közötti időszak vizsgált három megye mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók kumulált személyi jövedelemadó bevallásainak adatai adták.

A második adatgyűjtés során 2006. és 2008. évek egyedi, ugyancsak a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók személyi jövedelemadó bevallására vonatkozott. Ez az adatgyűjtés azonban már nem kumulált, hanem vállalkozás sorosan tartalmazza minden vizsgálatba bevont adózó egyedi adóbevallásának sor és oszlopadatait a vizsgált évekre.

Azért ezt a két évet vizsgáltam, mivel jelentős adó jogszabálybeli változások történtek, melyek hatást gyakoroltak az egyéni vállalkozók adózási teljesítményére. Ezek a változások:

- 2007. évben bevezetésre került a jövedelem-minimum;
- 2008-tól megszűnt az egyéni vállalkozók 35%-os osztalékadója;
- sávosan progresszív adótábla sávjai szélesedtek;
- bevezetésre került a járulék kétszerese alapján történt járulékfizetési kötelezettség;
- tovább emelkedett a minimálbér.

2.3. Módszertan

Az összetett kérdések vizsgálatára az SPSS 11.0 programcsomagot használtam. A modellek közül kiemelem a korrelációt és a lineáris regresszió analízist. A változók közötti összefüggések feltárásában e két módszer használata volt a legjellemzőbb. Az adatredukciós módszerek közül a klaszterelemzés eljárást alkalmaztam. A statisztikai elemzésekben törekedtem a módszertani korrektségre, ezért minden vizsgálatot a korlátozó feltételek figyelembevételével hajtottam végre. A statisztikai vizsgálatokban a modellek érvényességi kritériumaként az 5%-os szignifikanciaszintet határoztam meg. Az adatok kezelését, a statisztikák, változások, megoszlások kiszámítását, ábrák készítését az MS Office programcsomag Excel táblázatkezelő programjával történt.

A vizsgált években bevételt valló és nyereséges egyéni vállalkozók adatai alapján végeztem el az elemzésemet, mely a megyék vállalkozóinak adózását meghatározó tényezőkre, illetve az adóteljesítményt meghatározó adatok kimutatására irányult. Az átalányadós egyéni vállalkozók adóterhének vizsgálatától eltekintettem.

Majd ezt követően az adózás mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozókra gyakorolt gazdasági hatását vizsgáltam, mely hatásokból én kettőt emeltem ki.

- *jövedelmi* hatás: jövedelem elvonás mértéke, adóteher segítségével;
- *korrekciós* hatás: adókedvezmények ösztönző hatása.

Az adóteher alakulásának vizsgálatakor három eltérő tartalmú típust számoltam ki.

- *Adóteher1*: Nem szűrtem ki az adókedvezmények módosító hatását. Ez a névleges adóterhelés mutató, mely:
 - összevont adóalapba tartozó jövedelemnél: a számított adó és az összevont adóalap hányadosa;
 - vállalkozói jövedelem esetén: a vállalkozói szja és osztalékadó összegének és a vállalkozói adóalapnak hányadosa.
- *Adóteher2*. A kedvezmények módosító hatását figyelembe vettem, mely:
 - összevont adóalapba tartozó jövedelemnél: a kedvezményekkel csökkentett számító adó és az összevont adóalap hányadosa;

- vállalkozói jövedelem esetén: a kedvezményekkel csökkentett vállalkozói szja és a vállalkozói adóalap hányadosa.
- *Adóteher*³: Minden igényelhető kedvezményt, adókedvezményt figyelembe vételével meghatározott tényleges adófizetési kötelezettség, a tényleges adóteher, mely:
 - összevont adóalapba tartozó jövedelemnél: az összevont adóalapot terhelő adókedvezményekkel csökkentett adó és az összevont adóalap hányadosa;
 - vállalkozói jövedelem esetén: a vállalkozói szja (kedvezményekkel csökkentett része) és osztalékalap utáni adó összegének és a vállalkozói adóalapnak hányadosa.

Ez követően a Laffer-görbe segítségével továbbvizsgáltam annak a hatását, hogy a személyi jövedelemadó és a fizetendő társadalombiztosítási járulékok együttesen milyen hatással vannak a mezőgazdasági egyéni vállalkozók életére, milyen e két adónem vállalkozókra gyakorolt gazdasági hatása.

Majd az egykulcsos személyi jövedelemadó rendszer 2011. évi szabályait, előírásait figyelembe véve a 2008. évi adatok és összefüggések alapján modellszámításokat végeztem annak érdekében, hogy számszerűsítsem az egykulcsos családi személyi jövedelemadó várható hatását az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozóinak adófizetésére.

3. EREDMÉNYEK

3.1. Adóbevételek alakulása

Magyarországon az Európai Unió átlaghoz képest magasabb az indirekt adók és járulékok aránya az összes befizetett adón belül, és alacsonyabb a direkt adók és ezen belül is a személyi jövedelemadó részesedése.

Magyarországon az adónemek közül a forgalmi adók, a TB járulékok, a személyi jövedelemadó és a társasági adó adja a teljes adóbevétel több mint 80%-át. 2008. évben Magyarországon az összes APEH által kezelt adó és adójellegű bevételből (9.289.799 millió Ft) a fent felsorolt négy adónem összesen 82,6%-ot (7.673.168 millió Ft-ot) tett ki.

Magyarországon az APEH által kezelt adó- és adójellegű bevételek 2000-2008 között 223,0%-kal megemelkedtek, a vizsgált szeptember ennél kisebb 213,1%-os növekedést mutat.

Kiszűrve az infláció torzító hatását a bevételek 140,6%-kal, a személyi jövedelemadó 134,4%-kal változott 2008. évre.

Magyarországon a személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulékok a teljes adóbevételnek közel 55%-át tették ki a vizsgált években.

A magyarországi összes adó- és adójellegű befizetés 5-6%-a az Észak-alföldi Régióból származott.

2000-2008 között az Észak-alföldi Régióban az APEH által kezelt adó- és adójellegű bevételek alakulását vizsgálva megállapítottam, hogy a legnagyobb ütemben megnövekedett adónem a tb járulékok voltak, melyek 2,1-szeresére emelkedtek 2000-ról 2008-ra. Infláció hatását kiszűrve az emelkedés 30%-os volt.

Az Észak-alföldi Régiót alkotó megyék (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megye) közül a legnagyobb részarányt a régió teljes adóbevételéből Hajdú-Bihar megye adta 2000-ben és 2008-ban egyaránt. A legkevesebb adóbevételt 2000-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2008-ban pedig Jász-Nagykun-Szolnok megye biztosította a régióban.

3.2. A személyi jövedelemadó nagyságát determináló bevallási adatok vizsgálatának eredményei

A regisztrált vállalkozások száma 2007 végén átlagosan 4%-kal volt több mint egy évvel korábban. A vizsgált régióban a bevallást teljesítő egyéni vállalkozók száma 2000-ben 3.528 főről 2008-ra 3.609 főre emelkedett.

Összevont adóalap vizsgálata

Az összevont adóalapot kitevő a legnagyobb, legtöbb vállalkozót érintő tétel a munkaviszonyból származó bérijövedelem és az egyéni vállalkozói kivét. Ez a kettő az összevont adóalapnak közel a 85-90%-át teszi ki. Az egy főre jutó egyéni vállalkozói kivét régió szinten a kezdő évhez képest 3,1-szeresére emelkedett. Ennek kiváltó oka, hogy az egyéni vállalkozóknál gyakorlattá vált, hogy a járulékfizetés alapjául szolgáló összeg egyben kivétként kerül elszámolásra.

Az összevont adóalap vizsgálata során megállapítottam, hogy a minimálbér mind a két összevont adóalap alá eső jövedelemmel (munkabér és a vállalkozói kivét) pozitív erős korrelációban van, de a kapott regressziós egyenes magyarázó ereje különböző. Erősebb a kapcsolat a munkabér és a minimálbér között, mint a minimálbér és a vállalkozói kivét között. Tehát, regresszió analízissel végzett elemzésem során bizonyítottá vált a H2. Hipotézisem egy része (az összevont adóalap alá eső jövedelmek vonatkozásában), amely szerint:

„A minimálbér változása az összevonás alá eső jövedelmekre és az egyéni vállalkozó jövedelmére eltérő mértékben hat az Észak-alföldi Régióban.”

A számított adót bevallók száma az Észak-alföldi régióban a vizsgált években 5,4%-kal növekedett meg a kiinduló évhez képest. Az egy adózóra vetített adó a 2003-2005. években bekövetkezett stagnálástól eltekintve folyamatosan emelkedett, 2008-ra 2000-hez képest több mint két és félszeresére nőtt.

Adójóváírást igénybe vevők száma a régióban 2008. évre 16,9%-kal megemelkedett. Az egy főre vetített érték közel négyszeresére változott a bázisévhez képest. Ennek kiváltó oka az adójóváírás sávhatárának és összegének emelkedése. Az összevont adóalapot csökkentő adókedvezmények száma 2000-ben 14-ről 2008-ra 23-ra emelkedett. Az Észak-alföldi régióban az adókedvezményeket igénybe vevők száma 2008-ra 2000-hez képest 30,1%-kal csökkent, az egy adózóra jutó érték viszont 1,7-szeresére növekedett, melynek oka, hogy az igénylők köre a törvényi változások miatt szűkült, de az összevont adó emelkedése miatt az igényelhető összeg emelkedett. Az egy adózóra jutó értékben bekövetkezett változás a régió átlagos növekedésnél Hajdú-Bihar megyében kisebb (1,6-szoros volt a változás), míg Jász-Nagykun-Szolnok megyében nagyobb (1,9-szeres a növekedés) volt. Elemzésem során megállapítottam, hogy nem az adókedvezmények számának növekedése váltja ki az igénybevett adókedvezmény összegének növekedését. A kedvezményekkel csökkentett összevont adóalap után a régióban 2008-ban 34,8%-kal többen vallottak be adót, mint 2000-ben.

Emelkedett a különböző adó kategóriákban a befizetendő adó összértéke. Az összevont adóalap után számított adónak 2000-ben 69,3%-a, 2008-ban 76,6%-a vált kedvezményekkel csökkentett számított adóvá, és 51,8%-a (2000. évben), valamint 69,0%-a (2008-ban) pedig adókedvezményekkel csökkentett összevont adóalapot terhelő adóvá.

Az összevont adóalapot terhelő adót 2000-ben 2.110 fő, 2008-ban 2.366 fő vallott, az egy főre jutó értéke a vizsgált években közel háromszorosára növekedett. Részben nem nyert bizonyítást a H1.2 Hipotézisem (az összevonás alá eső jövedelmek vonatkozásában), mely szerint:

„A szja gazdasági hatása következtében a 2000-2008 években bekövetkezett adócsökkentés – a törvényalkotó eredeti céljától eltérően - negatív irányba befolyásolta az egy főre jutó befizetett adó összegét a régióban.”

A névleges adóteher (Adóteher1.) 2003. évben volt a legmagasabb (26,4%) és 2007. évben a legalacsonyabb (21,9%), a tényleges adóteher erőteljesebb hullámzást mutat, mint a névleges, melynek oka a kedvezmények folyamatos változtatásából adódik. A tényleges adóterhelés (Adóteher3.) legnagyobb emelkedése 2002. évre következett be (2,5 százalékponttal), a legnagyobb csökkenése pedig 2007-re történt (majdnem 2 százalékponttal). Ennek a kiváltó oka 2002-ben eltörölt lakáscélú megtakarítás kedvezménye, 2007-ben pedig nagymértékben megnövekedett (egy főre vetítve majdnem kettő és félszeresére) az adóterhet nem viselő járandóságok adója címén levonható kedvezmény.

Vállalkozói tevékenység jövedelmének vizsgálata

Az egyéni vállalkozási tevékenységből származó bevételet vallók száma a vizsgált régióban 2000-2008 között 18,9%-kal csökkent. A bevételt csökkentő tételt 2000-ben még csupán 38 fő, 2008-ban már 452 fő állított be bevallásába. A legnagyobb részesedéssel a 2001. évet követően a kisvállalkozói kedvezmény bírt, az összes csökkentő tétel több mint 2/3-ad részével, továbbá a helyi iparüzési adó és a fejlesztési tartalék ami még jelentőséggel bírt. A költségek között a leggyakrabban előforduló tétel a régióban az anyag- áru, félkész és késztermék beszerzésére fordított kiadás (56-58%), és az egyéb költség (mely 27-29%-ot tesz ki). Az egyéni vállalkozói kivét csupán közel 3%-ot tesz ki az összes költségen belül. Az Észak-alföldi régióban a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók közül a jövedelmet vallók száma 2008-ra

2000. évhez képest 4,5%-kal csökkent. A 2000. évhez képest 2008. évre 18%-kal csökkent az egy vállalkozóra eső vállalkozói szja.

Egy főre jutó adózás utáni vállalkozói jövedelem 2003. évben volt a legtöbb a régióban (1.350.407 Ft/fő), a legkevesebbet pedig a vizsgálat alá vont időszak első évében 2000. évben érték el a vállalkozók (510.178 Ft/fő értékben).

A vállalkozói jövedelemnél megállapítottam, hogy a minimálbér a vállalkozói jövedelemmel közepes pozitív kapcsolatban van. Tehát, regresszió analízissel végzett elemzésem során bizonyítottá vált a H2. Hipotézisem egyéni vállalkozásból származó jövedelem vonatkozásában is, amely szerint:

„A minimálbér változása az összevonás alá eső jövedelmekre és az egyéni vállalkozó jövedelmére eltérő mértékben hat az Észak-alföldi Régióban.”

Az egyéni vállalkozó elért jövedelmét vizsgálva megállapítottam, hogy a minimálbér közepes kapcsolatban áll ezzel a jövedelmi kategóriával és mindössze 24,5%-ban képes megmagyarázni a teljes szórást, sokkal kisebb mértékben, mint az összevonás alá eső jövedelmet.

Az adózás utáni jövedelmet módosító tételeket igénybe vevők száma a vizsgált években folyamatosan csökkent az Észak-alföldi Régióban, de az egy adózóra jutó érték emelkedett.

Az Észak-alföldi Régióban a vállalkozói személyi jövedelemadót és osztalékadót együttesen vallók száma közel a háromszorosára emelkedett 2008-ra 2000. évhez képest, ugyanakkor az egy főre jutó vállalkozói szja és osztalékadó összege 14,5%-kal csökkent. Tehát részben igazolást nyert – az egyéni vállalkozásból származó jövedelmek esetén - a H1.2 Hipotézisem, mely szerint:

„A szja gazdasági hatása következtében a 2000-2008 években bekövetkezett adócsökkentés – a törvényalkotó eredeti céljától eltérően - negatív irányba befolyásolta az egy főre jutó befizetett adó összegét a régióban.”

3.3. A társadalombiztosítási járulék nagyságát determináló bevallási adatok vizsgálatának eredményei

Az egyén vállalkozók tb befizetése két egymástól elkülöníthető alap (Nyugdíjbiztosítási és az Egészségbiztosítási Alap) befizetéséből tevődik össze. Az Észak-alföldi Régió személyi jövedelemadó bevallást teljesítő mezőgazdasági egyéni vállalkozói közül legtöbb járulékbevallást a Hajdú-Bihar megyében székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók adták be (melynek aránya 2000-ben 66,9%-ról 2008. évre 44,2%-ra csökkent).

Járulékalap és a minimálbér kapcsolata alapján megállapítottam, hogy az Észak-alföldi Régióban 2005. évig a minimálbér, majd 2007-2008. években a járulékminimum (minimálbér kétszerese) alatti összegben történt meg a vállalkozók járulékbevallása. Kapcsolatot kerestem a járulékalap és a vállalkozói kivét valamint a minimálbér között. Azt tártam fel korreláció és regresszió számításokkal, hogy átlagosan a régióban a vállalkozói kivét (96,6%) erősebb pozitív kapcsolatban áll a járulékalappal, mint a minimálbér (85,6%).

Nyugdíjbiztosítási Alapba történő járulékbefizetések alakulás

Az Észak-alföldi Régióban a vizsgált években nyugdíjbiztosítási járulékot vallók száma 2.135 főről 1.473 főre (31,0%-kal) csökkent. A megyék tekintetében a legnagyobb csökkenés Jász-Nagykun-Szolnok megyében (37,5%-os) a legkisebb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (18,5%-os) volt. Egy vállalkozó átlagosan 2000-ben 63.347 Ft, 2008-ban már 251.370 Ft nyugdíjbiztosítási járulékot fizetett az Észak-alföldi Régióban. A növekedés oka a járulékalap (minimálbér és a vállalkozói kivét) emelkedése és a járulékmértékek változása volt.

Az Észak-alföldi Régióban az egy mezőgazdasági egyéni vállalkozó által befizetett nyugdíjjárulék a nyugdíjbiztosítási járuléknál átlagosan ezer Ft/hó-val alacsonyabb érték alapján történt. Ennek oka,

hogy a nyugdíjas egyéni vállalkozók (akik nem fizetnek nyugdíjbiztosítási járulékot) a nyugdíjjárulékot az elért jövedelem alapján fizetik, az ő esetükben minimális járulékalap meghatározás nincs. Az egy mezőgazdasági egyéni vállalkozóra jutó havi járulék 2005-ig a nem magánnyugdíjpénztártag esetén minden vizsgált megyében magasabb járulékalap után történt. A 2007-2008. években már a magánnyugdíjpénztártagok (mny) járulékfizetése volt magasabb összeg után megfizetve.

Egészségbiztosítási Alapba történő járulékbefizetés alakulása

Az Észak-alföldi Régióban a vizsgált években egészségbiztosítási járulékot vallók száma a 2000-ben 2.131 főről 2008-ra 1.469 főre (31,1%-kal) csökkent. A változás azonos volt, mint a nyugdíjbiztosítási járulékok esetében. Megyék tekintetében a legnagyobb csökkenés Jász-Nagykun-Szolnok megyében és Hajdú-Bihar megyében (37%-os) volt.

Egy vállalkozó átlagosan az Észak-alföldi Régióban 2000-ben 31.678 Ft, 2008-ban már 52.545 Ft egészségbiztosítási járulékot fizetett meg. A növekedés oka a járulékalap (minimálbér és a vállalkozói kivét) emelkedése és a járulékmértékek változása volt.

A biztosítottat terhelő egészségbiztosítási járulékot vallók száma az Észak-alföldi Régióban ugyanolyan mértékben változott, mint a foglalkoztatót terhelő egészségbiztosítási járulék esetében

3.4. A személyi jövedelemadó egyéni vállalkozókra gyakorolt gazdasági hatása az Észak-alföldi Régióban

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozókra kifejtett gazdasági hatásából kettőt emeltem ki: a jövedelmi és a korrekciós hatást.

Jövedelmi hatás:

Az összevont adóalap adóterhe 2000-2008 között 1,5 százalékponttal emelkedett. 2006-ban volt a legmagasabb a teher, mely a minimálbér 9,7%-os emelkedésének, progresszív adó sávhatárainak szélesítésének köszönhető. 2005-ben kétkulcsossá vált a progresszív adótáblázat, mely a mezőgazdasági egyéni vállalkozók összevont adóalapjának adóterhét mindössze 0,2 százalékponttal növelte meg.

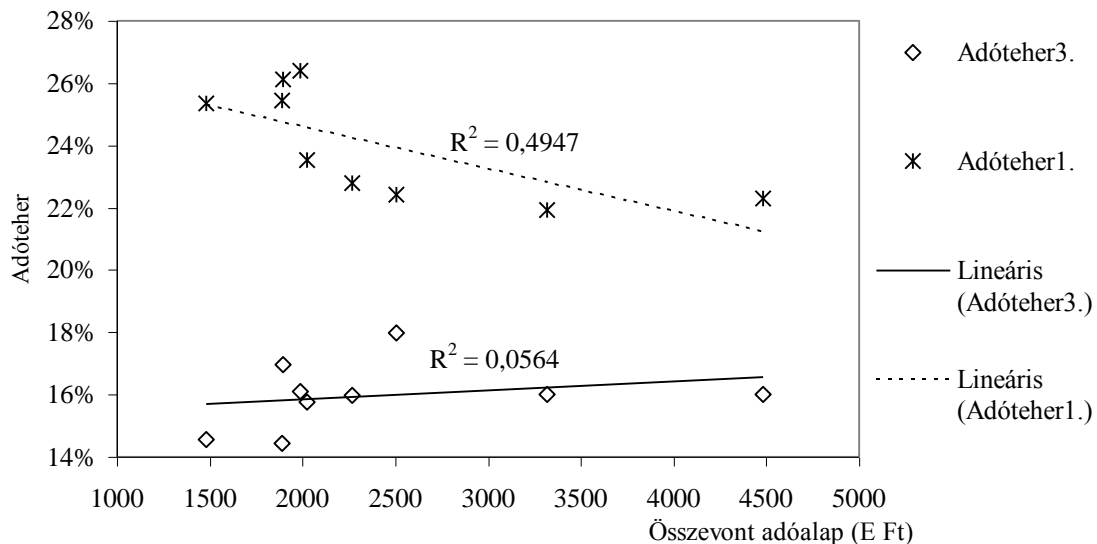
Számításaim szerint az Észak-alföldi régió mezőgazdasági egyéni vállalkozók átlagos vállalkozási tevékenységükből származó adóterhelése 2000 és 2008 évben közel azonos szinten van. De az időintervallumon belül az adóteher hullámzott. 2007. évben bevezetésre került a jövedelem minimum intézménye, mely jelentős mértékben megemelte az adóterhelést.

Korrekciós hatás:

Az Adóteher1. és 2. és 3. mértéke ad arra választ, hogy mekkora az adórendszer korrekciós hatása. A 3. szűkített adatsor (a 2006 és a 2008. évi adatokat tartalmazza vállalkozó sorosan, mely során 530 egyéni vállalkozó bevallási adatait vizsgáltam) egyedi adatainak felhasználásával kapcsolatokat és összefüggéseket kerestem az általam kiválasztott 2 év kiemelt adóbevallási adatok között.

Összevont alá eső jövedelmek:

A vizsgált időintervallumon belül a tényleges adóteher (Adóteher3.) 1 százalékponttal növekedett, az névleges adóteher (mely a kedvezmények hatását nem veszi figyelembe, Adóteher1.) 3 százalékpontot csökkent. (1. ábra)

Forrás: APEH adatbázis alapján saját számítás

1. ábra: Az adóteher és az összevont adóalap kapcsolata, változása a régióban

A vizsgálatok alapján részben bizonyítást nyert a H1.1 Hipotézisem (az összevonás alá eső jövedelem esetén), miszerint:

„A 2000-2008. évek törvényi változásai (adókulcsok, adómértékek változtatása) a deklarált szándékok ellenére – nem jelentettek valós adóteher csökkenést a mezőgazdasági egyéni vállalkozókra a vizsgált régió megyéiben.”

A megmagyarázott varianciához való hozzájárulás alapján a mezőgazdasági egyéni vállalkozók 2006. évi összevonás alá eső jövedelmének adóterhelését a legnagyobb mértékben a vállalkozói kivét (24,4%-ban) és a kapott munkabér (17,9%-ban) határozza meg. E két összevonás alá eső jövedelemkategória az adóterhelés 42,1%-át magyarázza meg. Majd az adókedvezmény és az adójóváírás van jelentős hatással a terhelésre, s így e négy bevallási adat a számításaim szerint 2006. évben az összevont adóalap adóterhének varianciáját 56,6%-ban magyarázza.

A megmagyarázott varianciához való hozzájárulás alapján a mezőgazdasági egyéni vállalkozók 2008. évi összevonás alá eső jövedelmének adóterhelését a legnagyobb mértékben a vállalkozói kivét (16,3%-ban) és a kapott munkabér (27,6%-ban) határozta meg. E két összevonás alá eső jövedelemkategória az adóterhelés varianciáját 43,9%-ban magyarázza meg. Majd az adókedvezmény és az adóterhet nem viselő járandóságok vannak jelentős hatással a terhelésre, s így e négy bevallási adat a számításaim szerint 2008. évben az összevont adóalap adóterhének 57,0%-át magyarázza. A következő tényezőt (az adójóváírást) is figyelembe véve, - tehát a munkabér, kivét, adókedvezmény, adóterhet nem viselő járandóság és az adójóváírás együttesen - az adóteher értékének 60,3%-át magyarázza meg.

A kapott eredmények azt mutatják, hogy az adóteher változás varianciáját 2006-ról 2008. évre:

- egyéni vállalkozói kivét növekedése 12,8%-ban
- adókedvezmények alakulása 10,1%-ban
- adóterhet nem viselő járandóság 10,6%-ban
- munkabérek 2,1%-ban
- adóterhet nem viselő járandóság adója 2,6%-ban
- őstermelői bevétel változása 2,1%-ban
- adójóváírás pedig 1,8%-ban magyarázza

A vizsgált két évben a korábban meghatározott adóteher és az azt befolyásoló bevallási adatok alapján csoportot képeztem az adózókból. Azt vizsgáltam, hogy képezhető-e csoport az adózók között, s a csoportosítás megfelel-e a megyei szintű elhatárolásnak.

2006. és 2008. évekre a tényleges adóteherre (Adóteher3.) elvégzett csoportképzésem során a megyék adatai különböző klaszterekbe kerültek. A klaszteranalízissel végzett elemzésem során bizonyítottá vált a H3. Hipotézisem, - az összevonás alá eső jövedelmek tekintetében - amely szerint:

„A magyarországi személyi jövedelemadó-terhelés egységes, területsemleges, Észak-alföldi Régióban egyéni vállalkozói körben megyei szinten nincs eltérés.”

Megállapítottam, hogy Magyarországon az egységes adórendszer mellett a régió megyéiben eltérőek a szja rendszer jövedelmi és korrekciós hatásai. Azonban ezen gazdasági hatások között nincs olyan markáns eltérés, egyediség, mely biztosítaná, hogy egy mezőgazdasági vállalkozót bevallása alapján a régió adott megyéjéhez lehetne sorolni.

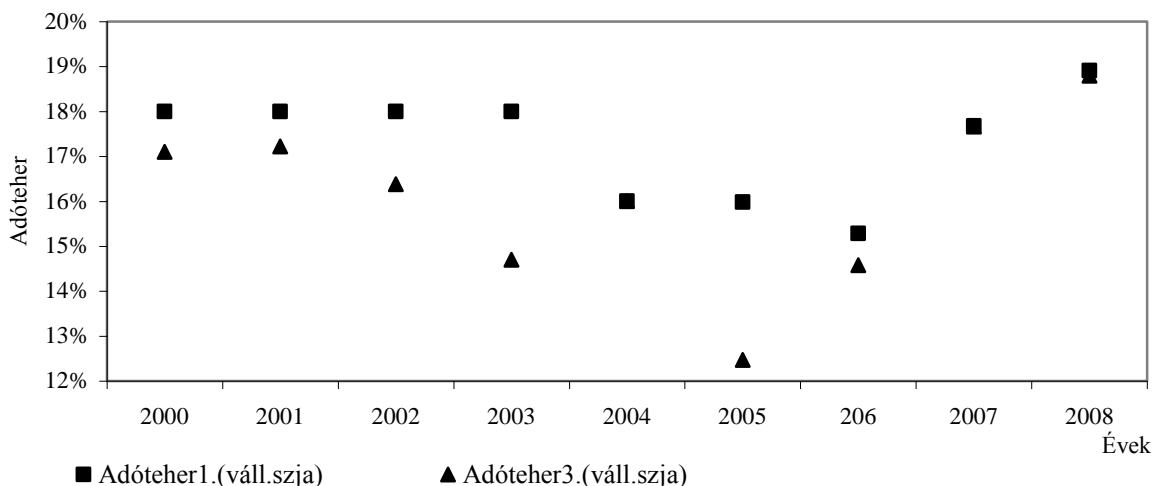
Vállalkozói jövedelem- és osztalékadó:

A kumulált adatok alapján a 2000-2008 közötti időszakban az adóteher változása – követve a jogszabályi változásokat – hektikus csökkenést mutatott 2005-ig. Ezt követően egy közel 6 százalékpontnyi adóteher növekedés következett be 2007-re. A régiót alkotó megyék átlagos egyéni vállalkozói adóterhe 34% volt ekkor, amit közepes mértékűnek (4 százalékpont) tekinthető csökkenés követett.

Az egyéni vállalkozó vállalkozói tevékenységéből származó adóterhét két részre bontottam. Az egyik a vállalkozói személyi jövedelemadó, a másik az osztalékadó.

A.) Vállalkozói személyi jövedelemadó

A vizsgált időintervallumon belül a tényleges adóteher (Adóteher3.) és a névleges adóteher (Adóteher1.) növekedett a vállalkozói jövedelemadó esetében. (2. ábra)

Forrás: APEH adatbázis alapján saját számítás

2. ábra: Az Adóteher1. és az Adóteher3. változása az Észak-alföldi Régióban

Bizonyítást nyert a H1.1 Hipotézisem (a vállalkozásból származó jövedelem szja vonzatát illetően is) (2. ábra), miszerint:

„A 2000-2008. évek törvényi változásai (adókulcsok, adómértékek, kedvezmények változtatása) – a deklarált szándékok ellenére – nem jelentettek valós adóteher csökkenést a mezőgazdasági egyéni vállalkozókra a vizsgált régió megyéiben.”

Az vállalkozói személyi jövedelemadót meghatározó tényezők közül előzetes korreláció vizsgálattal kiválasztottam azokat az adatokat, melyek korrelálnak. Ezt követően lineáris regresszióval

határoztam meg, hogy a korreláló adatok mennyiben magyarázzák az adóteher alakulását a vizsgált adózói körben. A megmagyarázott varianciához való hozzájárulás alapján a mezőgazdasági egyéni vállalkozók 2006. évi vállalkozói jövedelemadó terhelését a legnagyobb mértékben a nem anyagi javak értékcsökkenési leírása (27,4%-ban), a kisvállalkozói kedvezmény (6,6%-ban), valamint az adóévben elszámolt minden egyéb költség (4,4%-ban) határozta meg. E három tényező az adóterhelés 38,0%-át magyarázza meg. Majd a vállalkozói kivét, helyi iparüzési adó kedvezménye, folyó évi beszerzés, a bevétel és az összes elszámolható költség van jelentős hatással a terhelésre, s így ezen tényezők a számításaim szerint 2006. évben a vállalkozói személyi jövedelemadó terhének 50,3%-át magyarázta.

A megmagyarázott varianciához való hozzájárulás alapján a mezőgazdasági egyéni vállalkozók 2008. évi vállalkozói személyi jövedelemadó terhét a legnagyobb mértékben az adóalapba számító bevétel (25,2%-ban), adóévben elszámolható költség (28,5%-ban), nem anyagi javak értékcsökkenése (4,6%-ban) és a kisvállalkozói kedvezmény (1,7%-ban) határozta meg. Ezek a tételek 2008-ban az adóteher 60,2%-át magyarázta meg.

A kapott eredmények azt mutatják, hogy az adóteher változását 2006-ról 2008. évre:

- Kisvállalkozói kedvezmény változása 21,6%-ban
- Helyi iparüzési adó kedvezménye 5,9%-ban
- Adóalapba beszámító bevétel változása 2,4%%-ban
- Adóévben elszámolt költség alakulása 7,5%-ban magyarázza

Az adóteher 2008. évre történő változását a fenti 4 bevallási adat 37,4%-ban magyarázza.

B.) Osztalékadó

2006-ban mind a 25, mind a 35%-os osztalékadó terhelte az osztalékalapot. A szabályok 2008-ra megváltoztak, a 35%-os osztalékadó megszűnt. Ezzel adóteher csökkenés következett be az egyéni vállalkozóknál. (1. táblázat)

1. táblázat: Osztalékadó teher (Adóteher3.) alakulása az Észak-alföldi Régióban 2000-2008

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Osztalékadó (Adóteher3.)	9,9%	13,4%	18,3%	18,5%	17,5%	13,1%	15,4%	17,4%	11,8%

Forrás: APEH adatbázis alapján saját számítás

A vizsgált két évben a korábban meghatározott adóteher és az azt befolyásoló bevallási adatok felhasználásával képeztem csoportokat az adózókból 2006. illetve 2008. évben. Azt vizsgáltam, hogy képezhető-e csoport az adózók között, s a csoportosítás megfelel-e a megyei szintű elhatárolásnak. 2006-ban és 2008-ban eltérő besorolást kaptak a megyék, így a klaszteranalízissel végzett elemzésem során bizonyítottá vált a H3. Hipotézisem, - a vállalkozásból származó jövedelem esetén is - amely szerint:

„A magyarországi személyi jövedelemadó-terhelés egységes, területsemleges, Észak-alföldi Régióban egyéni vállalkozói körben megyei szinten nincs eltérés.”

A csoportképzés lehetséges volt a vizsgált adatokból, de az egyes csoportokba került személyek az nem csak az összevonás alá eső jövedelmeik tekintetében, hanem az egyéni vállalkozás jövedelme és annak adóterhe tekintetében nem csak az egyik vagy másik megyebeli székhellyel rendelkező vállalkozók lehetnek, tehát az összevonás alá eső jövedelem és a vállalkozásból származó jövedelem adóterhelése illetve az azt meghatározó bevallási adatok alapján nem lehet egyik vagy másik megyébe sorolni az egyéni vállalkozókat.

3.5. A személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulék egyéni vállalkozókra gyakorolt együttes hatásának bemutatása Laffer-görbe segítségével

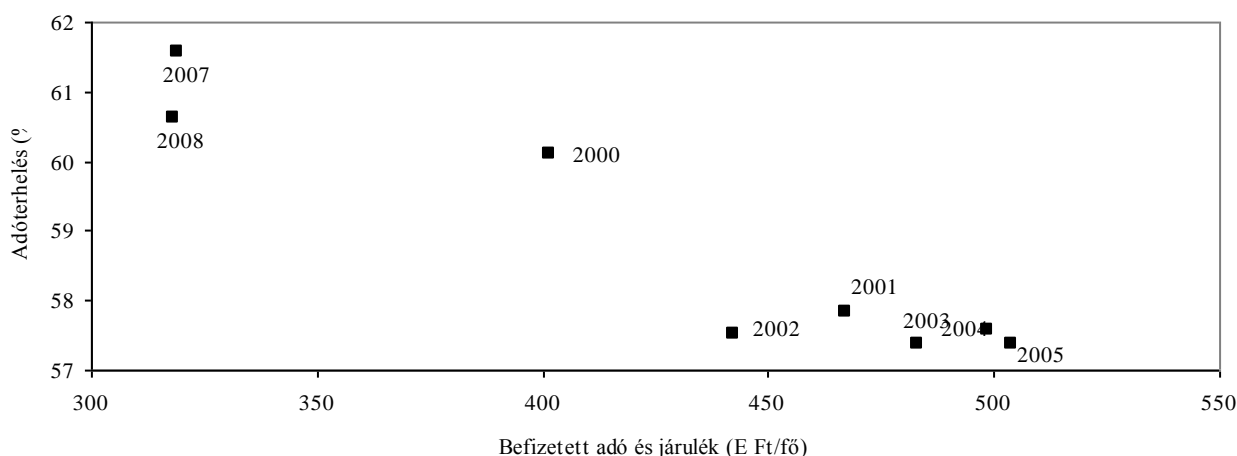
Az adókulcsok, adómértékek változása hat a vállalkozók jövedelmére, magasabb kulcs esetén kisebb jövedelmet tudnak adózás után elkölteni, és hatással bír a befizetett adó nagyságára is, hiszen ha növekszik az adó mértéke, növekszik az adóbevétel is (egy bizonyos határig).

Az értekezésem ezen alfejezetében a személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulékok egyrészt jövedelemre, másrészt pedig adóbevételre gyakorolt (az adózás agrárgazdaságra kifejtett) együttes hatását vizsgáltam.

Mivel a vizsgálat két adónem elemzésére irányult, érdemes megvizsgálni 2000-2008. években a személyi jövedelemadó adótáblája változását 2000-2008 között a társadalombiztosítási járulékokat is figyelembe véve. A határadókulcsok változása mutatja, hogy a személyi jövedelemadó jól ismert progresszivitása nem érvényesül minden esetben, mivel a társadalombiztosítási járulék plafonja következtében a legmagasabb jövedelemmel rendelkezők esetén a befizetendő kötelezettség mérséklődik.

Abban az esetben, ha egy egyéni vállalkozó adóterhét kell megállapítani, az adók elvonási mértékei összeadódnak. Az Észak-alföldi Régióban a vizsgált mezőgazdasági egyéni vállalkozók 24,6%-a kapott munkabért, 57,5%-a vallott vállalkozói kivétet, melyek az összevonandó jövedelmek kategóriájába tartoznak. Az egyéni vállalkozó az összevonás alá tartozó jövedelmei után és a vállalkozás által elért jövedelem után is fizet jövedelemadót (jövedelemadót, osztalékadót). 2008. évben az adóterhelést növelte a jövedelem minimum intézménye, de csökkentette a 35%-os osztalékadó eltörlése. Az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági termeléssel foglalkozó egyéni vállalkozóknak átlagos szja terhe 30,6% volt. Ez megközelítőleg kétszerese az összevont adóalap adóterhelésének. Ehhez adódik még a kötelezően fizetendő társadalombiztosítás, mely egyéni vállalkozó esetén mind a foglalkoztatót, mint a biztosítottat terhelő járulékokat tartalmazza.

Az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági egyéni vállalkozóinak az adott évben érvényes adókulcsok figyelembe vételével ábrázolt adó és tb befizetését vizsgálva azt tapasztaltam, hogy az infláció torzító hatását kiküszöbölve az adóteher növekedése csökkenti az egy főre jutó adó és tb befizetést. (3. ábra)

Forrás: APEH adatbázis alapján saját számítás

3. ábra: Az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági egyéni vállalkozóinak egy főre jutó szja és tb terhelése 2000-2008 között változatlan áron

Ezzel a H4 Hipotézisem nem nyert bizonyítást, miszerint:

„A mezőgazdasági egyéni vállalkozók adóterhe magas, s a személyi jövedelemadót és a társadalombiztosítási járulékot együtt vizsgálva a Laffer-görbe hanyatló ágán helyezkednek el.”

Nem tudtam egy görbe vonalán megjeleníteni a régió egyéni vállalkozóinak szja és tb adóterhét, és nem tudtam bebizonyítani, hogy túladóztatottak a vállalkozók.

3.6. Az egykulcsos személyi jövedelemadó egyéni vállalkozók jövedelmére gyakorolt hatásának modellezése

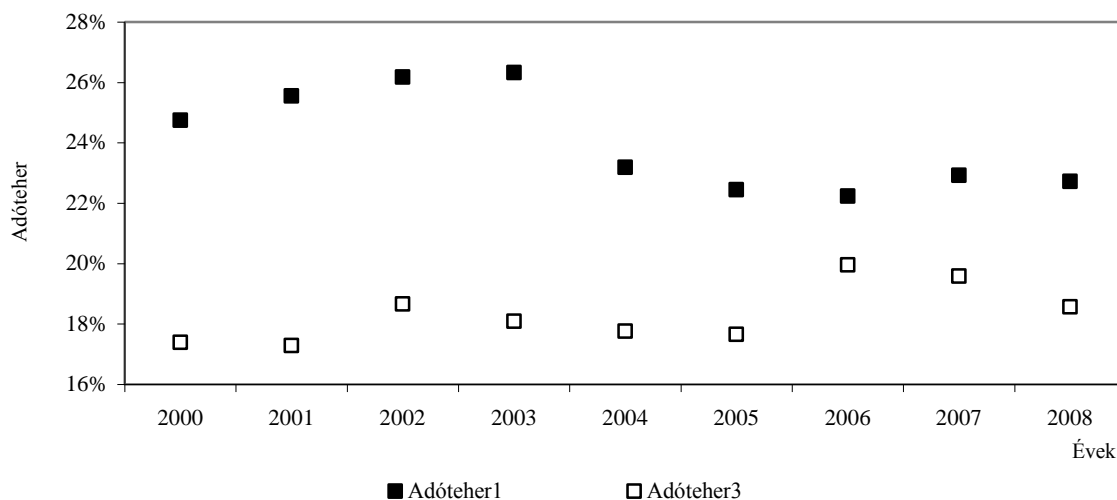
A kutatás során modellszámításokat végeztem a magyarországi egy kulcsos személyi jövedelemadó rendszer bevezetése hatásainak vizsgálatához. A kutatás kezdete óta eltelt idő alatt számos változás következett be, többek között bevezetésre került 2011. január 1-től az egykulcsos személyi jövedelemadó is. Úgy gondolom, ennek ellenére nem felesleges az eredményeim ismertetése, mivel én elsődlegesen a mezőgazdasági tevékenységet folytató magánszemélyek adózási gyakorlatának szempontjából vizsgáltam a fenti kérdéseket.

Nemzetközi adatokat figyelembe véve meghatároztam, hogy az egykulcsos adórendszert bevezető országokban mekkora volt a befizetett adóból a személyi jövedelemadó aránya. Megállapítottam, hogy ehhez képest Magyarországon átlagosan 5 százalékponttal magasabb az adóbevételekből a személyi jövedelemadó befizetés összege, mint a többi vizsgált tagállamban.

Összevont adó esetén, ahogy csökkent a szja felső kulcsa, azzal párhuzamosan emelkedett az egy főre jutó szja befizetés összege az Észak-alföldi Régióban az infláció hatását kiszűrve. 2004-ben és 2006-ban 2-2 százalékpontot csökkent a felső, és 2004-ben 2 százalékpontot az alsó szja adókulcsa. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legintenzívebb volt a változás miatt bekövetkezett egy főre jutó szja összevont adó emelkedése (14,3%-os). Ugyanakkor Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a törvényi változások ellenére a befizetett egy adózóra jutó összevont szja összege csökkent 3,6%-kal.

A vállalkozói jövedelem adózása egyrészt személyi jövedelemadóból, másrészt osztalékadóból tevődik össze. A kettő együttes hatása alapján (4. ábra) részben bizonyítottá vált a H5 Hipotézisem mely szerint:

„Az Észak-alföldi Régió változatlan költségvetési bevételhez való szja hozzájárulását egy 20%-os adókulcsos, mint egykulcsos szja rendszer biztosítani tudja.”

Forrás: APEH adatbázis alapján saját számítás

4. ábra: Vállalkozói személyi jövedelemadó és osztalékadó Adóteher1 és Adóteher3 mutatójának alakulása az Észak-alföldi Régióban

Ez a hipotézisem csak abban az esetben helytálló, ha a kedvezmények, mentességek csökkentésre, eltörlésre kerülnek. Az egykulcsos személyi jövedelemadónak, csak akkor van létjogosultsága, ha a kedvezmények rendszere megszűnik, így helytálló a H5 Hipotézisem, mivel kedvezmények nélkül egy 20%-os szja kulcs mellett tudja a költségvetés változatlan bevételét biztosítani a régió. Fennmaradó kedvezményi rendszerrel 23-24%-os egykulcsos adó szükséges a változatlan adóbevétel eléréséhez, feltételezve, hogy az adófizetési hajlandóság változatlan.

2011. évi jogszabályok alapján modellszámítást végeztem annak érdekében, hogy megvizsgáljam, hogy az egykulcsos személyi jövedelemadónak várhatóan milyen hatása lesz az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági egyéni vállalkozóira. Vizsgálatom során a következő feltételezésekkel éltem:

- A 2006-2008 évek közötti változás üteme alapján határoztam meg a 2011. évi adatokat,
- 2008. évi összefüggéseket használtam, de a 2011. évi jogszabályi előírásokkal.

A kapott eredmények szerint az egy egyéni vállalkozóra jutó fizetendő összevont adó várható összege 2011-ben:

- gyermekkedvezmény nélkül: 339.400 Ft/fő
- 1 gyermek után járó kedvezmény esetén: 219.400 Ft/fő
- 2 gyermek után járó kedvezmény figyelembe vételével: 99.400 Ft/fő

2008. évben az egy főre jutó szja fizetés összevont jövedelem után az Észak-alföldi Régióban: 282.437 Ft/fő volt.

Én egy változatlan költségvetési bevételhez egy 20%-os adókulcsot állapítottam meg, 2011-től 16% az egykulcsos személyi jövedelemadó kulcsa, mely 1,27%-kal megemelt (szuperbruttósítás miatt) adóalapot terhel. Ez által a 16%-os adókulcs ennél ténylegesen magasabb adóterhet jelent a magánszemélyekre.

A 2011. évi jogszabályt megvizsgálva azt tapasztaltam, hogy:

- gyermektelen magánszemélyek esetén havi 293.450 Ft-nál;
- egy és kétgyermekes magánszemélyek esetén 71.600 Ft/hó-nál kisebb összevont jövedelem esetén az egykulcsos adórendszer magasabb adófizetést indukál.

Adataim alapján a régióban dolgozó egyéni vállalkozók ezt a jövedelmi sávot nem érik el (munkabér, a vállalkozói kivét és más összevonás alá eső jövedelmek együttes összege miatt), tehát az egykulcsos adórendszer hátrányosan érinti (gyermek kedvezmény nélkül) ezt a vállalkozói kört. Számításaim ezen feltételezésemet alátámasztották, mivel a szuperbruttósítással, adókedvezmények figyelembe vételével a 2008. évi adatok felhasználásával kiszámított összevont adó összege átlagosan a 2011. évben vizsgált adózói körben magasabb volt, gyermekkedvezmény nélkül.

A vállalkozói jövedelem utáni adófizetésben nem történt jelentős törvényi változás, így annak modellezésétől eltekintettem.

3.7. Új és újszerű eredmények

Vizsgálataim alapján az alábbi új és újszerű tudományos eredményeket fogalmazom meg:

- Szekunder adatbázisokon *tudományos módszerességgel igazoltam, hogy a magyar mezőgazdasági egyéni vállalkozók tényleges adóterhe emelkedett 2000-2008 között az Észak-alföldi Régió megyéiben, a törvényi változások nem jelentettek valós adóteher csökkenést.*
Igazoltam, hogy az adócsökkentés ellentétes hatást gyakorolt 2000-2008 között az összevont jövedelmek illetve a vállalkozói jövedelmek adójára. Az egyéni vállalkozók esetén az egy adózóra jutó összevont jövedelemre jutó adó emelkedett, a vállalkozói jövedelemből származó adó csökkent.
A kedvezmények jelentős hatást gyakoroltak az egyéni vállalkozók adóterhére, de a kedvezmények igénybe vételének korlátozásával az adóteher mértékére ható mérséklő hatás gyengült.
- Regresszió számítással bizonyítottam, hogy a törvényben meghatározott minimálbér erős kapcsolatban van mind a vállalkozók által költségként elszámolható és járulékfizetés alapjaként megjelölt vállalkozói kivétellel, mind a munkabérrel. A kapcsolat szorossága eltérő. Viszont a vállalkozásból származó jövedelemmel csak közepes pozitív kapcsolatban áll a minimálbér. Számításaimmal igazoltam, hogy a törvényben szabályozott minimálbér változása eltérő mértékű növelő hatást gyakorol az összevont jövedelmekre és az egyéni vállalkozásból származó jövedelmekre.
- Klaszteranalízissel igazoltam, hogy a személyi jövedelemadó-rendszer egységessége a magyarországi személyi jövedelemadó-terhelésben is megmutatkozik, mely területsemleges, az Észak-alföldi Régióban egyéni vállalkozói körben megyei szinten nincs egyértelműen kimutatható eltérés. A mezőgazdasági egyéni vállalkozók adóterhelése markánsan nem különbözik egymástól a vizsgált régió megyéiben, s így megyei szintű csoportképzésre nem ad lehetőséget.
- Kimutattam, hogy az egykulcsos személyi jövedelemadó 20%-os mértéke biztosította 2000-2008 között a változatlan költségvetési bevételt kedvezmények eltörlése esetén. Abban az esetben, ha a kedvezményekben nem következik be változás egy átlagos 23-24%-os adókulcsos adórendszer biztosította volna a költségvetés változatlan bevételét 2000-2008. évi hatályos jogszabályok alapján. Modellszámítással igazoltam, hogy a 2011. évben bevezetett 16%-os egykulcsos családi adórendszer (mely a szuperbruttósítás rendszere következtében ennél magasabb adókulcsot jelent) az Észak-alföldi Régióban akkor jelent kisebb adóterhelést az egyéni vállalkozókra, ha legalább egy gyermek után családi kedvezményt tudnak igénybe venni.

4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az értekezésemben kifejtett témakörök szerteágazó és egyúttal komplex következtetésekre adnak lehetőséget, melyekkel kapcsolatban a következő megállapításokat teszem:

Az adóztatás révén az állam hatást gyakorol a gazdaság szereplőire, hiszen megváltoztatja az adózó rendelkezésére álló jövedelmet, így az adózó viselkedését. A vizsgálatom során az egyéni vállalkozókat érintő direkt adók (ezen belül is a személyi jövedelemadó) és a járulékok alakulását követtem nyomon.

A direkt adó előnye, hogy az indirekt adókkal összehasonlítva könnyebben érvényesíthető az egyenlőség, továbbá lehetőséget ad az államnak, hogy bizonyos csoportoknak célzott jövedelemtámogatást nyújtson. Hátránya, hogy ellenősztrőzőleg hathat a fogyasztás elhalasztását, azaz a megtakarítást érintő döntésekre.

Az adóterhek nagysága alakítja a háztartások jövedelmeit, befolyásolja az árak szintjét, esetenként részt vállal jóléti transzferek lebonyolításában, kedvezményeivel jövedelmet növel és ösztönöz, azaz szerepet játszik a társadalmi folyamatok befolyásolásában. Többnyire az adókedvezmények nem azokat a rétegeket preferálják, akiket a kedvezmény megcéloz, hanem csak azokat akik a preferenciákat az adókban érvényesíteni tudják. Ráadásul minden kedvezmény bonyolítja az adórendszert, széleskörű alkalmazásuk áttekinthetatlenné teszi azt. Ez nagyon is jellemző a magyar adórendszerre, főleg a személyi jövedelemadóra.

A személyi jövedelemadó mindhárom klasszikus állami funkció (fedezeti, redisztribúciós és stabilitás) szempontjából fontos eszköznek minősül. Az adózási alapelveknek részben nem felel meg a magyar szja rendszer, de a jó adórendszer kritériumai sem valósulnak meg teljes egészben.

XX. századig több nagy adóreform volt Magyarországon, mely reformok jelentős hatással voltak a magánszemélyek adóterhelésére. A reformok bizonyítják azt, hogy a magyar adórendszer nem egy sajátos fejlődési folyamaton ment át, mivel némely esetben nem a magyar sajátosságoknak, gazdasági, társadalmi berendezkedésnek megfelelő adók kerültek kivetésre, hanem a környező országok, a nemzetközi trendek határozták meg a változtatás irányát. A magyar adórendszer egyik legnagyobb hibája, a stabilitás, valamint a kiszámíthatóság hiánya, amely az adózási magatartást jelentősen determinálja.

A mai magyar adórendszer kialakulása az 1987-88-ban történt adóreformmal kezdődött. Ezt megelőzően a szocialista tervgazdaságban elkülönült a lakossági és a vállalati adórendszer. Az adóreform során bevezették a lakossági jövedelmek egységes adóztatását.

1988 óta az adórendszer szabályozása Magyarországon a fejlett országok gyakorlatát követi. Hozzáadott érték adó (ÁFA), jövedelemadók kerültek bevezetésre a vállalatok, egyéni vállalkozások, és magánszemélyek részére egyaránt. Az adóztatás súlypontja a termelést terhelő adókról folyamatosan a fogyasztást terhelő adókra, a jövedelemadókon belül a munkajövedelmekre helyeződött át. Súlyos problémát jelent a szerkezetből fakadó vállalati adminisztrációs teher, a járulékos és adónemek magas száma, az egyes adók egyenkénti befizetése, az adó kiszámítása és bevallása jelentős időráfordítást és szakértői költséget emészt fel, tehát összességében feleslegesen bonyolult. A Világbank által végzett felmérés szerint a magyar adórendszer 2008-ban csupán a világrangsor 127. helyén állt az egyszerűség terén.

A magyar adórendszer fejlődésének történeti áttekintése és az egyéni vállalkozókat érintő sajátosságok vizsgálata során arra a megállapításra jutottam, hogy a magyar adórendszer másoktól átvett, nem szerves fejlődés útján kialakult, sajnos nem jól működő rendszer. Egyik főbb hibája a lakosság túladóztatása. Az Európai Unió tagállamaival összehasonlítva Magyarország a magasabb

az átlagos adóterheléssel bíró országok közé tartozik, még az Unió átlagát is meghaladja. Az átlagos adóteher Magyarországon 2007-ben 39,8%, EU-27-ben pedig 37,5% volt. Szerkezetét tekintve Magyarországon az adóbevételek 25,7%-át a direkt adók, 34,1%-át a járulékok teszik ki. Ezzel szemben az Unió tagállamaiban a direkt adók átlagosan 3 százalékponttal magasabb részarányt képviselnek, mint a járulékok.

A magyar adórendszer túlbonyolított, sok tekintetben átláthatatlan, és nem stabil. A személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási alapba történő járulékfizetések tekintetében a fent említett jellemzők még erősebbek. Kutatásom során nem volt céлом annak értékelése, hogy milyen változások lennének szükségesek ezen hiányosságok korrigálására, így ezekre nem teszek javaslatokat.

Olyan adórendszerre lenne szükség, mely megfelel az adózási alapelveknek, tehát:

- stabil és előre kiszámítható, hiszen maga a mezőgazdaság is elég kiszámíthatatlan (időjárás, árak, külső országok hatásai)
- vegye figyelembe az egyes régiók, területi egységek sajátosságait (támogatások, kedvezmények tekintetében)
- legyen olcsó, mind ellenőrzés, mind adókötelezettség teljesítése tekintetében
- egyszerű, az adózó kötelezettsége legyen átlátható és betartható
- adófizetési hajlandóságot erősítse.

Az egyéni vállalkozók száma Magyarországon jelentős, az összes vállalkozás 58%-át képviselik. Az Észak-alföldi Régióban magas a mezőgazdasági tevékenységet folytatók aránya

Adóbevallási szerkezet tekintetében a személyi jövedelemadó bevallás több részre bontható. A vizsgálatom szempontjából azonban én csak két elem, az összevonás alá eső jövedelmek és a vállalkozás jövedelmének sajátosságait vizsgáltam. Az Észak-alföldi Régió adatainak elemzése során megállapítottam, hogy ez a két jövedelmi kategóriát befolyásoló bevallási adatok egymással nincsenek kapcsolatban. A munkabér nem áll kapcsolatban a vállalkozó által adott évben elszámolt költségekkel vagy az osztalékalappal. Mindez felveti a jelenlegi bevallási szabályok újragondolását. Véleményem szerint a fent megfogalmazott ellentmondás miatt nem szükséges egy bevalláson számot adniuk adott évi adókötelezettségeikről. Amennyiben az egyéni vállalkozók - igaz, hogy bizonyos szempontból többlet adminisztrációs teher mellett - nem munkavégzés mellett végzik tevékenységüket, tehát főállásúnak egyéni vállalkozónak minősülnek, akkor a tényleges adóterhet könnyebb lenne kiszámolni, ha az összevonás alá eső jövedelmek közül a vállalkozói kivét kiszűrésre kerülne.

Maga a hatályos adóbevallás terjedelmében nagy, sok esetben szövevényes és átláthatatlan. Az adókötelezettség teljesítésére fordított idő magas Magyarországon, mely nem a jogkövető magatartást fokozza, így a tényleges adófizetési kötelezettség teljesítését nem serkenti.

Vizsgálatom során arra a következtetésre jutottam, hogy az *adóterhet eltérően befolyásolják a bevallásban közölt adatok*. Az adóévben elért bevétel és az elszámolt költség erős pozitív kapcsolatban áll egymással. Ez felvet egy kérdést, mégpedig azt, hogy csak a költségszint emelése miatt, és így az adóeltitkolás miatt, vagy a növekvő bevétel arányosan növekvő költségszintet eredményező hatása miatt alakult ki a két bevallási adat arányos változása.

Meglepve tapasztaltam, hogy a régióban sok adóterhet csökkentő tételt nem vesznek igénybe az adózók. Ezek eltörlésével egyes adózási alapelvek jobban érvényesülnének.

A 2000-2008-as törvényi változások nem jelentettek valós *adóteher* csökkenést az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági egyéni vállalkozóira. A névleges adóteher (Adóteher1.) csökkenést mutat, de a kedvezmények igénybevételének korlátozása, számuk csökkentése miatt a tényleges adóterhelés

(Adóteher₃.) emelkedett az összevonás alá eső jövedelmek esetében. A vállalkozás elért jövedelmének adóterhe (Adóteher₁ és Adóteher₃.) emelkedett.

Az értekezésemnek nem volt közvetlen célja az *adófizetési hajlandóság* mérése. Vizsgáltam ugyanakkor a változó adókulcsok adóbevételre gyakorolt hatását. A mezőgazdasági egyéni vállalkozók (bár szerintem ez nem csak erre a nemzetgazdasági ágra vonatkozik, hanem valamennyi egyéni vállalkozóra igaz) *adóterhe* olyan magas szintet ért el, hogy további emeléssel az adózási hajlandóság csökken. Véleményem szerint ezen a szankcionálási lehetőségek bővítésével, a szankciók emelésével nem lehet számottevően segíteni. Az adózási hajlandóság növelése nem érhető el eredményesen a kilátásba helyezett szankciók emelésével.

Az adóelkerülés, a szürke és fekete gazdaság sajnos széles körben elterjedt, ez is magyarázza az egyes adókulcsok magas szintjét, mivel a lakosság egy része adózási magatartásával (az adó eltitkolásával, adókikerüléssel) nem fizet adót, így az adóbevételeket azoknak a személyeknek kellett megfizetni magasabb adókulcs mellett, akik hajlandóak adófizetési kötelezettségüknek eleget tenni. Így biztosítva, hogy az adóbevételek ne csökkenjenek.

Az adóadminisztráció költséges az adózók számára, az adóbefolyást az ellenőrzési rendszer gyakorlati működése nem serkenti megfelelően.

Az adókulcsok, adómértékek változása hat a vállalkozók jövedelmére, hiszen, magasabb kulcs esetén kisebb jövedelmet tudnak adózás után elkölteni, illetve a befizetett adó nagyságára is, hiszen ha növekszik az adó mértéke, növekszik az adóbevétel is (egy bizonyos határig).

Az általam kiszámolt és a régióra jellemző összevont adóalap átlagos adókulcsa 16,0% volt 2008-ban. Az összevont adóalapba tartozó jövedelmek 16%-át (mely kedvezményekkel csökkentett érték) teszi ki a befizetendő adó. Ha a kedvezmények törlésre kerülnek a rendszerből, - az egykulcsos szja rendszernek csak akkor van létjogosultsága, ha a sok kedvezmény és mentesség megszűnik - akkor az összevont adóalap 22,3%-a minősül adónak.

Abban az esetben, ha egy egyéni vállalkozó adóterhét kell megállapítani, az adók elvonási mértékei összeadódnak. Az Észak-alföldi Régióban 2008-ban a vizsgált mezőgazdasági egyéni vállalkozók 24,7%-a kapott munkabért, 57,5%-a vallott vállalkozói kivétet, melyek az összevonandó jövedelmek kategóriájába tartoznak. Az egyéni vállalkozó az összevonás alá tartozó jövedelmei után és a vállalkozás által elért jövedelem után is fizet jövedelemadót (jövedelemadót, osztalékadót). 2008-ban az adóterhelést növelte a jövedelem-minimum intézménye, de csökkentette a 35%-os osztalékadó eltörlése. Az Észak-alföldi Régió mezőgazdasági termeléssel foglalkozó egyéni vállalkozók átlagos adó (csak szja) terhe 30,6% volt. Ez megközelítőleg kétszerese az összevont adóalap adóterhelésének. Ehhez adódik még a kötelezően fizetendő társadalombiztosítás, mely egyéni vállalkozó esetén mind a foglalkoztatót, mint a biztosítottat terhelő járulékokat tartalmazza. Ennek mértéke 2008-ban 44,5%-ot tett ki. Mindet összeadva már magas az adóteher, de nem bizonyított, hogy a Laffer-görbe hanyatló szakaszán helyezkedne el. Tehát az adókulcs növelése nem feltétlenül csökkenti az adóbevételt.

Az egyéni vállalkozókat a személyi jövedelemadó mellett többek között a társadalombiztosítási alapba történő járulékfizetések is terhelik. Véleményem szerint ezt a két adónemet együtt kell megvizsgálni, mivel az egyéni vállalkozó teljes adóterhében jelentős arányt képvisel ezen adónembe történő befizetés. A személyi jövedelemadó és a társadalombiztosításról szóló törvény számos ponton érintkezik egymással és kölcsönhatásban áll. Gyakorlattá vált az egyéni vállalkozók körében, hogy vállalkozói kivétként (mely költségtényező, és az elmúlt években járulékfizetés alapját jelentette) a minimálbért jelölték meg. Ez viszont csak taktikai megoldásként jelent meg.

A feldolgozott irodalmak, valamint a kutatás során elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy Magyarország Észak-alföldi Régióját alkotó megyékben a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók jövedelemadó-terhelése jelentős és tovább nem fokozható. Az adókulcsok további emelése vagy látszólagos csökkentése, mely az adóbevételek emelésére irányulna, nem valósítaná meg a törvényalkotó eredeti szándékát, hiszen nem eredményeznek több adóbevételt.

Az átlagos tényleges adóterhek 2000-2008 között a következőképpen emelkedtek:

- Összevont adóalap: 14,6%-ról 16%-ra
- Vállalkozói személyi jövedelemadó és osztalékadó: 26,9%-ról 30,6%-ra

A személyi jövedelemadó teher mellett jelentős a társadalombiztosítási járulékok mértéke, mely 44%-ról 44,5%-ra változott. De nem csak a mérték emelkedett, hanem a viszonyítási alap is, a törvényben meghatározott minimálbér emelkedése miatt, mely a járulékfizetés alapja. A minimálbér 2000-2008 között 2,7-szeresére növekedett. Ebből is látható, hogy a járulék mértékének csökkentése tényleges járulékfizetési könnyítést nem eredményezett. A befizetett járulék 2000-2008 között folyó áron közel két és félszeresére (2,47-szeresére), 2000. évi változatlan áron 1,8-szeresére növekedett. Mind a személyi jövedelemadó mind pedig a társadalombiztosítási járulékok terhei emelkedtek a vizsgált időszakban, ezzel párhuzamosan a nyereséget valló mezőgazdasági egyéni vállalkozók aránya a bevallási kötelezettséget eleget tevő vállalkozókból 40,6%-ról 37,9%-ra csökkent.

2011. január 1-től újabb „*adóreform*” következett be, mivel bevezetésre került az egykulcsos családi adózás intézménye. Ezzel kapcsolatban nekem az egyéni vállalkozókat érintően kétségeim vannak. Mivel csak a progresszív adótábla változott meg, mely az összevonás alá eső jövedelmeket érinti, a rendszer csak nevében lesz egykulcsos. Továbbá a kedvezmények egy része jelen van (még) a jövedelemadóban. Ezzel némileg egyszerűsödött a jövedelemadó kiszámítása, de a magyar adórendszernek nem az a fő problémája, hogy nehéz az adóalapból az adó összegét kiszámítani, hanem az, hogy az adóalapot kicsit körülményes meghatározni a kedvezmények és a kivételek sokasága miatt. Mindaddig, amíg a kedvezmények és a kivételek a személyi jövedelemadó rendszer szerves részét képezik, addig nem lehet egyszerűsítésről beszélni.

A régióban a mezőgazdaság jelentősége miatt a vállalkozók adóteher növekedése a feketegazdaság arányát emelné meg, mely káros az egész társadalomra nézve.

Véleményem szerint paradigmaváltásra lenne szükség, amely egyrészt a túladóztatás (adóteher) csökkentésére, másrészt az adózási hajlandóság növelésére irányulna. Ezt követően a *személyi jövedelemadónál* fontos feladat az adórendszer egyszerűsítése, az átláthatóság növelése, amire fel lehet használni a radikális adóreformot.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás aktualitását a magyar adórendszer folyamatos változása mellett az adja, hogy az általam vizsgált régióban a mezőgazdasági termelést végző magánszemélyek aránya 2 százalékponttal meghaladja az országos értéket, különösen Jász-Nagykun-Szolnok megyében, amely szűkebb pátriám.

A kutatási terület lehatárolásaként három egymáshoz szorosan kapcsolódó vizsgálati területet határoztam meg

1. adórendszer fejlődése a nemzetközi trendeket figyelembe véve,
2. a személyi jövedelemadó mezőgazdasági egyéni vállalkozókra gyakorolt hatása,
3. adóterhelés változása a vizsgált adózói körben és területi egységben.

A vizsgálataim tárgyát képezte továbbá a személyi jövedelemadó rendszer továbbfejlesztési lehetőségeként az egykulcsos adórendszer és annak hatásának, illetve az egyéni vállalkozók adóterhének változásának vizsgálata az személyi jövedelemadó bevételekre. Továbbá a társadalombiztosítási járulékok elemzése és személyi jövedelemadóval történő együttes vizsgálata.

Munkámat széles körű, szerteágazó szakirodalmi feldolgozásra alapoztam. Egy rövid történeti visszatekintés keretében megvizsgáltam az adórendszert, részletesen kitérve a magyar adórendszer kialakulását, a történeti fejlődését, a jellemző adóreformok hatását. A XXI. századra jellemző adócsökkentési hullámként vizsgáltam az egykulcsos adórendszert, mint reformtörekvést, annak megvalósulását. Kitértem a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók adóterheire, ezen belül is főleg a személyi jövedelemadó főbb változásaira. Végül bemutattam a vizsgált Észak-alföldi Régió mezőgazdaságban elfoglalt helyét, főbb gazdasági teljesítményét.

Szekunder adatok felhasználásával tárgyaltam a személyi jövedelemadó változását, annak jellemző tendenciáit. A kérdés azért is fontos, mert napjainkban az állandóan változó jogszabályok miatt az adózás vállalkozókra gyakorolt hatása változó. A magyarországi állami adóhatóság (korábban APEH) által kezelt adó- és adójellegű bevételek alakulásának 2000-2008 között adatai vizsgálata során megállapítottam, hogy a személyi jövedelemadó a teljes adóbevételnek közel 20%-át tette ki, a társadalombiztosítási alapot megillető járulékok és az általános forgalmi adó magasabb részarányt képviseltek ennél.

Megvizsgálva az Észak-alföldi Régió adóbevételekhez való hozzájárulásának változását, igazoltam a költségvetési bevételekhez való hozzájárulásának jelentőségét, az adóbefizetések arányának eltérését az országos átlagtól, hiszen az Észak-alföldi Régióban magasabb arányt képvisel a személyi jövedelemadó, mint az általános forgalmi adó. A személyi jövedelemadó bevallásban közölt adatok adóterhet alakító hatásának, annak változásának vizsgálatát is elvégeztem az Észak-alföldi Régióban a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó egyéni vállalkozókra vonatkoztatva. Külön kezeltem az összevont adóalap és a vállalkozói tevékenységből származó jövedelem adóvonzatát és az arra ható bevallási adatokat. A vállalkozói jövedelem adóvonzatánál külön kitértem a vállalkozói személyi jövedelemadó és az osztalékadó hatásaira. Kifejtettem, hogy a törvényben meghatározott minimálbérnek nem azonos a hatása a vállalkozói kivételre, a munkabérre és a vállalkozásból származó jövedelemre. A személyi jövedelemadó bevallásban közölt adatok alapján megyékre jellemző, ezáltal a vállalkozók megyei besorolását determináló tényezőket nem tártam fel, ezzel igazolva, hogy az egységes adórendszer nem okoz erős megyék közötti különbségeket a vállalkozók terheit illetően.

Megvizsgáltam az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetésének hatását az adóterherre. Megállapítottam, hogy egy 20%-os elméleti adókulcs biztosítaná a változatlan szintű adóbefizetést.

Az adózás gazdasági hatását vizsgáltam 2006 és 2008. évekre vonatkozóan vállalkozásos bevallási adatok alapján. A gazdasági hatás közül kettőt a jövedelmi és a korrekciós hatást emeltem ki. Jövedelmi hatás vizsgálatakor az adóteher alakulását és a változást és az arra ható egyedi bevallási adatokat elemeztem. Feltártam, hogy 2006-ban és 2008-ban eltérő adatok és eltérő mértékben befolyásolták az adóterhet. Korrekciós hatás elemzésekor a kedvezmények változtató, korrigáló hatását vizsgáltam. Megállapítottam, hogy kedvezmények nélkül az adóteher csökken, még a kedvezmények figyelembe vételével kis mértékben, de az adóteher emelkedett. Ez abból fakadhat, hogy a vizsgált időszakban a kedvezmények korlátozottak lettek és számuk csökkent.

A mezőgazdasági egyéni vállalkozók adóterhe mind a személyi jövedelemadó mind pedig a társadalombiztosítási járulékok vonatkozásában emelkedett. Nemzetközi forrásmunkákra alapozva és a rendelkezésre álló adatok alapján valószínűsíthető, hogy az adóterhelés elért egy olyan szintet, melynél az adókulcs mérséklése nem jelentene valós adóbevétel növekedést.

Végső következtetésként azt fogalmaztam meg, hogy Magyarország Észak-alföldi Régióját alkotó megyékben a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozók jövedelemadó-terhelése jelentős. A terhelés csökkentés egyrészt lehetősége a személyi jövedelemadó rendszerének egyszerűsítése, másrészt a kötelezően fizetendő társadalombiztosítási járulék mértékeinek mérséklése lehet.

A DISZERTÁCIÓ SZERZŐJÉNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN MEGJELENT KÖZLEMÉNYEINEK JEGYZÉKE

Tudományos folyóiratban megjelent cikkek angol nyelven

- **GÁSPÁR A.** (2009): The tax of agricultural raiser's change in Hungary (2000-2007) Annals of the Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists (SERiA), Olsztyn - Poznan. 2009. Roczniki Naukowe. Vol. XI. No. 6. 44-49. p. ISSN 1508-3535
- **GÁSPÁR A.** (2007): Research of the wealth and financial source of the agricultural enterprises. Gazdálkodás 51. (19) 2-8. p. English Special Edition. ISSN 0046-5518
- **GÁSPÁR A.** (2007): Taxes in Poland and Hungary. Annals of the Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists (SERiA), Krakow – Poznan. 2007. Roczniki Naukowe. Tom. IX. 97-101. p. ISSN 1508-3535

Tudományos folyóiratban megjelent cikkek magyar nyelven

- **BARANYI A. – GÁSPÁR A. - SZÉLES Zs.** (2011): Járulékrendszer átalakulása és hatása a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodókra. Acta Agronomica Ovariensis 2011. év 1. szám. Megjelenés alatt.
- **GÁSPÁR A. – TAKÁCSNÉ GYÖRGY K.** (2011): A magyar személyi jövedelemadó rendszer főbb változásai Economica Szolnoki Főiskola Tudományos Közleményei. ISSN 1585-6216 Megjelenés alatt.
- **GÁSPÁR A.** (2009): A magyar adórendszer egyszerűsítésének okai és lehetséges hatásai. Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok IV. évfolyam 3-4. szám 133-137. p. ISSN 1788-7593

Egyéb értékelhető cikk

- **GÁSPÁR A. – TAKÁCS-GYÖRGY K.** (2010): The changes of contribution burdens of agricultural producers since the political transformation until now in Hungary. “Współczesne Zarządzanie – Contemporary Management Quarterly”, Jagiellonian University. 2010 (2) 26-35. p. ISSN1643-5494
- **GÁSPÁR A.** (2003): Járulékellenőrzések Jász-Nagykun-Szolnok megyei tapasztalatai az egyéni vállalkozók körében, néhány jelentősebb esettel. Adóvilág 7. (9) 30-34. p. ISSN 1417-2003

Tudományos konferenciákon elhangzott előadások konferencia kiadványban megjelentetve idegen nyelven

- **GÁSPÁR A.** (2007): Tax in counties of Hungary. International Scientific Symposium, Timisoara, Romania 24-25 May 2007. Lucrări Științifice Seria I. IX (2): 543-551. p. ISSN 1453-1410
- **GÁSPÁR A. –TAKÁCS-GYÖRGY K.** (2007): Reduction of environmental load into the regulation of agricultural farming activities. Competitiveness and European Integration International Conference Babes-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania 219-224. p. ISBN 978-606-504-011-3

Tudományos konferenciákon elhangzott előadások konferencia kiadványban megjelentetve magyar nyelven

- **GÁSPÁR A.** (2010): A mezőgazdasági egyéni vállalkozó őstermelők adóterhének alakulása az Észak-alföldi régióban (2000-2008). Hitel-Világ-Stádium Nemzetközi Tudományos Konferencia, Sopron, 2010. november 3. CD kiadvány 177. CD:\docs\poster\Gaspar_paper.pdf
- **GÁSPÁR A.** (2008): Adóharmonizáció várható hatása mezőgazdasági vállalkozások életében L. Georgikon Napok, Keszthely, 2008. szeptember 25-26. Konferencia CD:\50 GeorgikonNapok\gn2008\GN2008\Teljes anyagok\Gaspar.pdf ISBN 978-963-9639-32-4, 6 p. ISBN 978-963-9639-31-7
- **GÁSPÁR A.** (2007): A 2004. évben csatlakozott Unió tagállamok Szja rendszerének összehasonlítása. Versenyképesség-Fejlődés-Reform Tudományos Konferencia, Sopron, 2007. november 7-8. Konferencia CD:/Irasos\Gaspar_Andrea.mht 7 p. ISBN 978-963-06-6387-8
- **GÁSPÁR A.** (2007): Az adórendszer hatékonyságának vizsgálata. Tradíció és Innováció Nemzetközi Tudományos Konferencia, Gödöllő. CD:\Proceedings\Contributed papers\Finance\Gáspár Andrea.pdf 8 p. ISBN 978-963-9483-85-9, ISBN 978-963-9483-84-2
- **GÁSPÁR A.** (2006): A személyi jövedelemadó alakulása a magyar régiókban. Agrárgazdaság, vidék, régiók – multifunkcionális feladatok és lehetőségek. XLVIII. Georgikon Napok, Keszthely, Konferencia CD:/GN2006/Teljes anyagok 2006/Majzikné poszter.pdf 6 p. ISBN 963 96 39 12 5, ISBN 9639639117
- **GÁSPÁR A.** (2006): A társasági adó és terhének alakulása Magyarországon régióként (1998-2004). Agrárgazdaság, vidék, régiók – multifunkcionális feladatok és lehetőségek. XLVIII. Georgikon Napok, Keszthely. Konferencia CD:/GN2006/Teljes anyagok 2006/Majzikné eloadas.pdf 6 p. ISBN 9639639117
- **GÁSPÁR A.** (2006): Agrár társas vállalkozások adózása Jász-Nagykun-Szolnok megyében. X. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, Gyöngyös. Konferencia CD:/natn 2006/poszter/krf83.doc 5 p. ISBN 963 229 623 0

- **GÁSPÁR A.** (2002): Mezőgazdasági termeléssel foglalkozók jövedelemadózása Jász-Nagykun-Szolnok megyében (1997-2001). XXIX. Óvári Tudományos Napok, Mosonmagyaróvár. Konferencia CD:/sec4/majzikne.pdf, 6 p. ISSN 0237-9902.

Magyar nyelvű könyv, jegyzet, könyvrészlet

- **BARANYI A. – GÁSPÁR A.** (2008): Csekély összegű támogatásnak minősülő adókedvezmények. Agrártámogatások és pályázatok szakkönyvrészlet, RAABE Tanácsadó és Kiadó Kft, Budapest, 2008. augusztus. 15 p. ISBN 9639600016